

Motion till riksdagen 2012/13:Sf204

av **Christina Høj Larsen m.fl. (V)**

Barnperspektiv i asylprocessen

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i regleringsbrev till Migrationsverket bör ålägga verket att i asylärenden som rör barn använda landinformation som särskilt handlar om förföljelse av barn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppdra åt Migrationsverket att utarbeta riktlinjer för utredning och bedömning av barns asylskäl.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förändring av lagen om vård av unga.
4. Riksdagen begär att regeringen skyndsamt återkommer till riksdagen med förslag på hur barn till papperslösa ska kunna gå i skolan på samma villkor som andra barn.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett uppdrag till Migrationsverket att skriftligt redovisa hur Socialstyrelsens åtta rekommendationer för åldersbedömningar av barn genomförts i verksamheten.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en besvärsmöjlighet över beslut om åldersbedömning bör införas i utlänningslagen.

Fel! Okänt namn på

¹ Yrkande 4 hänvisat till UbU.

2 Inledning

Mottagandet av ensamkommande flyktingbarn har de senaste åren varit föremål för uppmärksamhet, och vissa förändringar har genomförts för att förbättra mottagandet. När det gäller den förändringen att kommunerna i stället för Migrationsverket ska ansvara för mottagandet har det varit stora problem att få tillräckligt många kommuner att ställa upp. Det finns dock ett område som inte rönt så mycket uppmärksamhet, och det gäller själva bedömningen av barns asylansökningar. Vi vet dock att mycket få barn får flyktingstatus, det gäller både Sverige och Europa.

3 Barnrelaterad landinformation i asylärenden

Kunskapen om barnrelaterad förföljelse är bristfällig. Migrationsverket använder barnspecifik landinformation i mycket begränsad omfattning. Också hos ombuden finns kunskapsbrister i detta avseende. Av central betydelse är här förutom flyktingkonventionen också barnkonventionen. FN:s flyktingkommissariat har också utfärdat riktlinjer för asylprocessen för ensamkommande barn som innehåller vägledning beträffande barnrelaterad förföljelse. Regeringen bör i regleringsbrev för Migrationsverket ålägga verket att i asylärenden som rör barn använda landinformation som särskilt handlar om förföljelse av barn. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4 Situationen för barn med svåra uppgivenhetssymtom

I januari 2012 publicerade Etikkommissionen i Sverige en lägesrapport angående barn med svåra uppgivenhetssymtom som fått avslag på ansökan om asyl och skydd i Sverige. Genom en enkät, som 2011 spreds framför allt genom ombud för familjer som fått avslag på ansökan om uppehållstillstånd, hittade man 30 barn med uppgivenhetssymptom, varav 25 barn hade mycket svåra uppgivenhetssymptom. Över hälften av familjerna tillhörde minoritetsgrupper. För samtliga barn fanns dokumenterat att de ingick i familjer som varit med om traumatiserande livshändelser: misshandel, våldtäkt, frihetsberövande, försvinnande, tortyr eller dödshot. Under sommaren 2012 har flera av dessa barn beviljats uppehållstillstånd.

Vi menar att företeelsen barn med uppgivenhetssymtom bör kunna undvikas i framtiden om utlänningslagens skyddsbestämmelser ges en korrekt tolkning i enlighet med vad som anförs i Vänsterpartiets motion 2012/13:Sf225 om flykting- och migrationspolitiken och om dessutom rätt till uppehållstillstånd vid särskilt ömmande omständigheter införs i enlighet med motionen.

Fel! Okänt namn

5 Särskild utredningsmetodik för barn

Det är också väsentligt att det finns personal som är utbildad i utredningsmetodik för barn. Det krävs t.ex. särskilda kunskaper för att kunna bedöma barns subjektiva fruktan för förföljelse. Regeringen bör uppdraga åt Migrationsverket att utarbeta särskilda riktlinjer för utredning och bedömning av barns asylskäl. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Lagkollision mellan LVU och UtL

Genom propositionen 1996/97:25 Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv genomfördes en förändring i lagen om vård av unga (LVU), som innebar att utlänningslagen alltid går före vid en lagkollision med LVU. I flera fall har beslut fattats om att utvisa barn som tvångsomhändertagits tillsammans med de föräldrar som förvaltningsrätten konstaterat saknar förmåga att tillgodose barnets behov.

En förändring av lagen om vård av unga bör genomföras så att en utvisning av den som är tvångsomhändertagen med stöd av lagen förutsätter godkännande av socialnämnden. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Lagstadgad rätt till skolgång för papperslösa barn

Det är av största vikt för asylsökande barn och andra barn som ansöker om uppehållstillstånd att barnkonventionen inkorporeras och därmed görs direkt tillämplig hos svenska domstolar och myndigheter. Samtidigt bör en svensk ratificering av konventionens tilläggsprotokoll om individuell klagerätt för barn till FN:s barnkommitté påskyndas. Så länge barnkonventionen inte gäller som svensk lag blir konsekvensen att barnkonventionen inte får företräde vid konflikt med andra lagar.

Ett exempel är att Sverige inte erbjuder gömda barn någon lagstadgad rätt till skolgång – detta trots att staten, enligt barnkonventionen, är skyldig att ge varje barn som befinner sig i landet tillgång till utbildning. Det innebär att även ett barn till föräldrar som lever gömda har den rätten. I dag avgörs skolgången för dessa barn från fall till fall och av hur mycket solidaritet det finns vid varje enskild skola. Vänsterpartiet har drivit en ändring av denna ordning under lång tid, och FN:s kommitté för barnets rättigheter har upprepade gånger kritiserat Sverige för dessa förhållanden.

Man bör komma ihåg att oavsett vad man anser om föräldrarnas skäl att hålla sig och sina barn gömda måste barnen tillförsäkras så goda uppväxtvillkor som möjligt, och att vistas i skolan några timmar om dagen med struktur och kamrater kan bli en livlina för dessa barn. Vänsterpartiet menar därför att

den rätt till skola som gäller barn till asylsökande också ska gälla barn som lever gömda utan papper. Detta ska gälla från förskola till gymnasiet inklusive särskola.

Gömda och papperslösa barn i Sverige har i dag varken rätt till sjukvård eller rätt att gå i skolan. Inom EU är det endast Sverige, Danmark och Tyskland som inte erbjuder gömda barn någon lagstadgad rätt till skolgång, vilken alltså är fastställd i barnkonventionen.

I Ekots lördagsintervju den 19 januari 2008 lovade utbildningsminister Jan Björklund att kommunerna fr.o.m. 2009 skulle vara skyldiga att bereda plats i skolan för gömda flyktingbarn, och polisen skulle inte få söka upp barnen i skolan eller skugga dem för att spåra föräldrarna. Regeringen måste nu skyndsamt vidta åtgärder för att även dessa barns rättigheter ska tillgodoses. Det är vidare av mycket stor vikt att skolgången även för barn till papperslösa ska kunna ske under trygga former, så att polisen t.ex. inte ska ha möjlighet att gå in i skolan för att verkställa avvisning.

Regeringen och Miljöpartiet har träffat en ramöverenskommelse om migrationspolitiken som bl.a. innebär att barn till papperslösa ska ha rätt att gå i skola, och pengar har avsatts för detta i budgetpropositionen för 2012. Trots det har mycket lite hänt i frågan. Närmare detaljer om innehållet i den kommande lagstiftningen och tidpunkt för ikraftträdandet saknas. Denna fråga har redan förhalats alldeles för länge.

Mot bakgrund av ovanstående bör regeringen skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag på hur barn till papperslösa ska kunna gå i skolan på samma villkor som alla andra barn fr.o.m. den 1 januari 2013. Detta bör riksdagen begära.

8 Åldersbedömningar av barn

Frågan om en asylsökande har fyllt 18 år eller ej kan få långtgående rättsverkningar i asylprocessen och för mottagandet. Asylsökande barn har t.ex. rätt till fullständig sjukvård och får inte skickas tillbaka till hemlandet utan att någon tar emot dem. För ensamkommande barn gäller bl.a. att god man ska förordnas för dem, att de placeras i familjehem eller ungdomshem med stöd av vuxna, att deras asylärenden behandlas med förtur och att restriktiviteten i beviljande av uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter är något mindre sträng än när det gäller vuxna. Det är därför viktigt att åldersbedömningar, som görs av myndigheterna och som avviker från vad barnet uppger, omgärdas med starka rättssäkerhetsgarantier.

De åldersbedömningar av barn som nu görs av Migrationsverket lider av allvarliga rättssäkerhetsbrister. Den nuvarande ordningen hos Migrationsverket är att handläggaren noterar i journalen huruvida den asylsökande gjort sannolikt att hans eller hennes ålder är under 18 år. I praktiken får detta handläggningsbeslut viktiga rättsverkningar beträffande samhällets stöd i form av boende, rätt till god man osv.

Fel! Okänt namn på

Marie Köhler, barnhälsovårdsöverläkare vid Region Skånes universitetssjukhus, uppgav följande för Dagens Nyheter (2012-06-17):

Det senaste året har jag samlat tjugo fall där upprörda ombud och gode män ansett att Migrationsverket felaktigt skrivit upp åldern. Här har ofta handläggaren använt röntgen som en absolut sanning. Det är en megaskandal och djupt oetiskt.

Ibland genomför Migrationsverket medicinska åldersutredningar, men då tar man otillräcklig hänsyn till de stora felmarginaler som gäller för sådana undersökningar och att de skapats för att mäta fysisk mognad, inte för att fastställa födelsedatum, vilket är en helt annan sak. Inte heller kompletteras dessa röntgenundersökningar med en åldersutredning av barnläkare med bl.a. upptagning av uppgifter om barnets bakgrund och utveckling och värderingar av längd, vikt, psykomotorisk och somatisk utveckling.

Socialstyrelsen har efter diskussioner med Migrationsverket kommit med rekommendationer avseende medicinsk åldersbedömning för barn i övre tonåren. Regeringen bör ge Migrationsverket i uppdrag att lämna en skriftlig redovisning av hur verket omsätter dessa rekommendationer i sin verksamhet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Härutöver har Socialstyrelsen framfört att beslut om förändring av ålder bör ske på ett rättssäkert sätt i form av ett formellt beslut med besvärshänvisning, något som UNHCR, Unicef och Europarådet kräver. Med tanke på de utomordentligt stora rättsverkningar ett beslut om förändring av ålder medför bör ett sådant beslut kunna överklagas särskilt och en ändring med sådan innebörd genomföras i utlänningslagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 20 september 2012

Christina Høj Larsen (V)

Ulla Andersson (V)

Rossana Dinamarca (V)

Jacob Johnson (V)

Josefin Brink (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)